

Sirsnīga sarunu stunda Jēkaba Graubiņa ģimenē

Kad pērnā gada vasarā apmeklēju grūti slimo komponistu Jēkabu Graubiņu vienā no mūsu slimnīcām, likās — meistara dzīvē jau ieskanējušies pēdējie akordi... Stāvoklis bija gauži smags. Taču padomju mediķi arī šoreiz paveica brīnumu, profesors izcēlās no slimības gultas.

Nu jau krietns pusgads, kopš meistars atzirdzis, ar sev raksturīgo enerģiju darbojas mūsu mūzikas dzīvē. Komponistu savienības biedru skaitū viņu var uzlūkot par vienu no aktīvākajiem. Ir jauneklīgos spriedumus vērts paklausīties profesora vēl arvien asprātīgos, par tām vai citām mākslas parādībām, meistara vērtējumi nav zaudējuši savu trāpīgumu — jaunajiem tie jo pamācoši. Un pamācoša ir arī mūsu izcilā komponista radošās dar-

bības aktivitāte, viņa diendienas daiļrades devums. Tā dažas dienas atpakaļ, apciemojot Jēkabu Graubiņu viņa mājīgajā dzīvoklī Mežaparkā un pārrunājot pēdējos priekšdarbus komponista 75 gadu dzimšanas dienai veltītajam koncertam 16. aprīlī, namatēvs man it laipni parādīja vairākas savdabīgas burtniņas, kurās vai ik dienas minēts kāda skandārba nosaukums: kora dziesmas ar padomju dzejnieku tekstiem, dziesmas bērniem, klavierskandārbi, tautas dziesmu apdares. Un izrādās, ka profesora sistemātiskā, radošā darbība šādu aktīvu pulsējumu pieradusi jau kopš Jāzepa Vītola kompozīcijas klases absolvēšanas 1923. gadā. Profesors pieiet pie viena no grāmatu plauktiem. Te guļ viņa pēdējo gadu izdevumi — «Vēstules labākajam drau-

gam», vijoldarbi, dažādas tautas dziesmu apdares. Leningradas izdevniecība nesēn publicējusi Kanconu vijolei, pašlaik uz Maskavas izdevniecības pieprasījuma publicēšanai jau sagatavots klavierdarbu cikls. Visu to meistars stāsta un rādā ar neslēptu prieku. Kad ierunājāmies par nākotnes iecerēm, profesors sirsnīgi pasmaida: «Ieceru ir daudz, strādāju dūšīgi. Ik gadus saņemu no valsts pasūtījumus. Par manu ražīgumu var spriest kaut vai no tā, ka šogad man izdoti: Portretu cikls klavierēm, Balāde vijolei, jaunas miklu dziesmas...»

Mūsu sarunas šai sakarībā skar vēl vienu jautājumu — vai profesoram ir zināms, ka vienu otru reizi latviešu emigrantu avīzes ārzemēs rakstījušas par Jēkaba Graubiņa darbības apsikumu, par viņa

it kā nospiesību un komponista darba neatbalstīšanu.

«Mana vecākā meita Guna Amerikā zina, ka tādas valodas neatbilst patiesībai. Bet ja tiešām kāds tur tik ļauni to lietu iedomājas, nu, ko, tad stāstiet savā rakstā viņiem par nupat pārcilātajiem nošu izdevumiem jeb varbūt par gadskārtējiem valsts pasūtījumiem, kas man ļauj nodoties tikai radošajam darbam. Vai arī vislabāk — ielūdziet šādus tenkotājus Universitātes aulā uz manu jubilejas koncertu...», un Jēkabs Graubiņš apmierināti iesmejas ar sev raksturīgo mazo, it kā palaidnīgo smieklīgu.

Runāt ar daudzpieredzējušo vīru ir interesanti. Pie kam var sajust — meistaram ļoti gribās runāt ne tikai par sevi. Kad

istabā parādās gados vēl jaunā dzīvesbiedrē Erika (visus pēckara gadus viņa strādājusi Pāvula Jurjāna mūzikas skolas speciālajā klavieru klasē, bet nesēn pārgājusi darbā uz Emila Dārziņa mūzikas skolu), sarunas novirzās uz Graubiņu jauno paaudzi. Viņa meita pianiste Daina — nu, tā jau arī jubilejas koncertā muzicēs. Zēl, ka otra meita Ilze no Maskavas nevar iebraukt. Jā — Ilzei jau 19 gadu, un viņa kopā ar vijolniekiem Juri Svalkovski, Voldemāru Ozoliņu un vēl vairākiem citiem saviem skolas biedriem pašlaik studē Maskavas konservatorijā. «II kurss profesora Flīera klasē!» — ar lepnumu piezīmē komponists. Bet jaunākā — leviņa? «Nu, leviņa jau sasniegusi Emila Dārziņa speciālās mūzikas skolas VII klasi. Voldemārs Stūresteps no viņas

cer izaudzināt krietnu vijolnieci.» Tad jau iznāk ista muzikantu dzimta? «Nekā nebija,» atkal smeļ komponists, «dēls Jānis atmata mūzikai ar roku, nu jau viņš ir Rīgas Politehniskā institūta elektroenerģētikas fakultātes III kursa students. Pa brīviem brīžiem muzicē vienīgi institūta džesa kapelā. Sākumā bija kā traks uz saksafonu. Tagad iemācīties kontrabasu un raujas ar to...»

Tāda ir jauku, vaļsirdīgu sarunu stunda profesora Jēkaba Graubiņa sirsnīgajā, lielajā ģimenē. Atzīmējot meistara 75 gadu jubileju, mēs domājam ne tikai par lielo skandārba klāstu, ko Jēkaba Graubiņa daiļrade ražīgi ienesusi latviešu mūzikā, bet arī par tiem jauno mākslinieku — Graubiņu kadriem, kas tik citīgi iet savas mātes un gadu nastas nenogurdinātā tēva pēdās.

Oļģerts Grāvītis